

МИЛЕ ТАСИЋ
Градска библиотека
Суботица

УДК: 027.5:06.072(497.113)

ОТИСАК ДЛАНА

Сажетак: Често није довољно завичајним истраживачима само пружити тражени библиотечки материјал. Специфичност њихових истраживања, везаних управо за завичајни ареал, носи више емотивног набоја него код других, па је и однос библиотекара према њима специфичан, такође емотиван. Завичајне истраживаче треба неговати, са њима одржавати приснији професионални однос, често не марећи за радно време, као и за устаљене и дефинисане истраживачке норме, те им константно нудити нов материјал, увлачити их неприметно, што дубље и што шире у истраживачку материју, али им и одати признање када истраживачку тему заокруже.

Један од начина мотивисања и јавног признања за допринос завичајном истраживању је и отискивање у глини длана једног од истраживача у Завичајном одељењу Градске библиотеке у Суботици, који је у минулој години можда највише допринео како откривању завичајних детаља, тако и афирмисању завичајног стваралаштва.

Кључне речи: Завичајно одељење, завичајни фонд, завичајна истраживања, мотивисање завичајних истраживача, отисак длана завичајних стваралаца

Мотивисати суграђане, ученике и студенте, професоре и истраживаче, научне раднике, али и ма ког читаоца да од све већег избора пред којим се свакодневно нађе, одабере библиотеку као место у којем ће садржајно провести своје слободно време, веома је озбиљан, нимало лак посао. Подстаћи их, пак, да свој боравак у библиотеци претворе у истраживачки рад, који би потом преточили у трајни писани библиотечки материјал, још је теже.

Током дугогодишњег рада у Градској библиотеци у Суботици, научио сам да је поред свега што струка тражи, веома битан, можда и пресудан, од-

нос са корисницима свих генерација и профила. Рад са завичајним фондом при Научном одељењу, однос са корисницима специфичних интересовања чини се још озбиљнијим, из простог разлога што се сваки радознали улазак у завичајни „океан без обала“ окончава откривањем новог каменчића који на великом претпостављеном мозаику испуњава тек једну сићушну празнину.

У позајмним одељењима стални је циљ довести што већи број корисника, док се циљ завичајног одељења унеколико разликује – како корисника који је зашао у свет завичајне књиге и периодике, као и неконвенционалног библиотечног материјала, испровоцирати да своје читање, истраживање и откривање, своју свеколику радозналост оконча исписивањем нечег што још није, што је још увек непознаница. Тиме ће обогатити библиотечки фонд, и свим другим корисницима понудити нешто још неистражено, те им омогућити и олакшати уплив у одређену тему, али и самом истраживачу пружити сатисфакцију због објављеног дела, која ће му годити, чинити га задовољним, давати му довољно елана, енергије и подстрека да несмањеном амбицијом настави истраживачким путем.

Створити истраживачку атмосферу за корисника појединца, али и у завичајном одељењу као заокруженој библиотечној јединици, јесте један од незаобилазних и обавезујућих задатака завичајних библиотекара.

На самом почетку новог столећа, 2001. године, био сам позван на престижно Бијенале савременог светског ликовног стваралаштва у Фиренци. Поред излагања своје слике већег формата, посвећене двехиљадегодишњици хришћанства, десетак дана свог боравка у срцу ренесансног покрета искористио сам за обилазак многих галерија и цркава, музеја и значајних културних здања, којих у Фиренци има безброј. Тако сам се једно поподне обрео у Галерији Академије уметности, како бих видео дела Микеланђела Буонаротија, пре свега оригиналну скулптуру Давида. Моја задивљеност ремек-делом била је велика. Крај саме скулптуре, у једној застакљеној витрини изложен је и клесарски прибор којим се, према трдњи водича, служио сам уметник. Међу чекићима и длетима налазио се и комадић црвенкасте стврднуте глине са отиском Микеланђеловог палца. Управо тај отисак прста, јединствен и непоновљив, нудио је још интимнији траг скулптора, него његова остварења која су у поменутој фирентинској галерији у колонијама водила до узвишеног и у сваком смислу великог Давида. Тај мали отисак и за мене је био постицај да пре шест година покушам да овековечим завичајне ствараоце њиховим отиском, овог пута читавог длана (отисак палца у нас изазива пажљиву помисао).

Догодило се тако, да сам последњег радног дана у 2004. години окупио тридесетак суботичких завичајних стваралаца, којима управо завичајни фонд Библиотеке баштини истраживачки и ауторски рад, како би се присетили свог ангажовања у минулој години и открили своје планове у наредној.

Те 2004. године, као први који је трајни траг свог длана у глини дари-вао завичајном одељењу био је, сада академик, **Сава Халугин**, познати скулптор. Те године поставио је два портрета у бронзи у централном градском парку пред суботичком Градском кућом, и то управо портрете Деже Јакаба и Марцела Комора, неимаре и архитекте који су, између осталог, пројектовали ту најлепшу суботичку грађевину. До тада је имао педесетак самосталних изложби и готово исто толико скулптура у сталним поставкама, односно на отвореном простору. Те године је Халугин, као факултетски професор, имао и запажених изложби и поставки. Оставио је отисак свог длана у глини баш као и његов велики претходник и колега у Фиренци, потписао се крај њега и уписао редни број 1. Тако је у Завичајном одељењу Градске библиотеке у Суботици, спонтано и неконвенционално, мимо свих утврђених правила и мерила, политичких и националних, полних и навичајских, уведен још један вид мотивације завичајним ствараоцима, показатељ се престижним, остављањем отиска длана, као трајног белега. Једини и искључиви критеријум за избор завичајца који ће свој длан отиснути у глини јесте његов допринос завичајном, па и свеколиком стваралаштву, у току претходне године.

Већ наредне, 2005. године, последњег радног дана у тој години свој длан је утиснуо у глини **Бела Дуранци**, историчар уметности и незабилазни ликовни критичар и педагог, најпозванији стручњак за мађарску варијанту Сецесије у уметности на нашим просторима, чије писано дело у двадесетак књига, небројених сепарата и реферата, каталога и монографија обогатује не само завичајну збирку. Исте године штампане су му књиге о архитектури сецесије у Војводини, што је било пресудно да ту годину у Завичајном одељењу обележи баш његов длан.

Након свега два отиска длана, међу суботичким ствараоцима створен је приметан респект према оваквом виду признања, растерећеног свих могућих „кључева“ и утицаја који су често присутни, понекад и доминантни када су у питању признања ствараоцима.

На самом крају 2006. године, једна од најзначајнијих песникиња у нас, **Марија Шимоковић**, својим стваралаштвом наметнула се као неприкосновена у тој години да свој длан трајно отисне у глини. Са десетак збирки песама, романом, есејима, критикама, уврштена у више антологија и превођена на неколико језика, Марија Шимоковић је управо 2006. године исписивала једну од својих најбољих збирки *Киновар*, која јој је донела једну од најпрестижнијих песничких награда у Србији, Награду „Бранко Миљковић“.

Отисак длана у Завичајном одељењу постао је својеврстан обред, који са нестрпљењем ишчекују не само завичајни ствараоци и истраживачи, већ и верни конзументи, који своје слободно време проводе упознајући се са завичајним траговима, али и истражујући, са очигледним намерама да и са-

ми допринесу осветљавању појединих неистражених момената завичајног простора. Све је више млађих и учених, али и истраживача трећег доба, којима је књига и библиотека право испуњење слободног времена.

Следећу, 2007. годину, својим истраживачким и стваралачким радом испунио је Суботичанин, тачније рођени Бајмочанин **др Бранко Ђупурдија**, редовни професор Филозофског факултета у Београду, на Одсеку за етнологију и антропологију. Своје истраживачко ангажовање у највећој мери и јесте усмеравао и посветио истраживању свог завичаја, тачније Суботице и простора око ње. До сада је потписао низ научних књига, велики број сепарата, публикација, приказа, покретач је часописа, а 2007. годину крунише публикацијом *Породице колониста у Бајмоку 1945–1948*, обрадивши досељенике, своје земљаке који су се пре свега са простора Горског Котара, из Хрватске, настанили у његовом родном месту. Свеколико ангажовање Ђупурдије у великој мери расветљава многе колективитете који живе и раде у аутентичним и специфичним условима на територији суботичке општине, као и њихове обичаје, трајно бележећи њихове свеколике трагове из прошлости, све до данас.

На крају 2008. године није било дилеме ко ће свој длан утиснути у глинену плочу и трајно га оставити будућим поколењима. Мада здравствени радник, **др Деже Чусо**, начелник суботичке Хитне помоћи, годинама је предано истраживао верске објекте мањих димензија, пре свега крстове крајпуташе, да би их у пет књига забележио и евидентирао, дајући велики етнолошки допринос суботичкој верској историји. Објављивању ових монографија претходио је велики број истраживачких сати, проведених над старом завичајном периодиком. Тихим и прецизним истраживањем, независно од конфесионалног порекла, овај марљиви истраживач бележио је порекло, настанак, облик, место, али и све друге битне елементе ових споменичких обележја, уз богато поткрепљену документацију, архиву, фотографије и мапе, заокруживши и комплетирајући своје истраживање у целокупној суботичкој општини.

На крају 2009. године, утискивање длана неког од завичајних истраживача и стваралаца већ шести пут било је организовано, као и увек, у интимној атмосфери Завичајног одељења у коме се изнова тискало неколико десетина суграђана који не могу без завичајног фонда. Честитало се новом лауреату, поштујући и надаље аутономни избор, до сада апсолутно потврђен, прозборила се по која о досадашњим истраживањима, најављена су будућа, и уз шампањац се пожелело добро здравље, упорност у будућем раду, у ишчекивању наредних завичајних дела. Овог пута избор да свој длан отисне у глини пао је на **др Слободана Владушића**, доцента на Филозофском факултету у Новом Саду, на Одсеку за српски језик, јер је прошле године одбранио докторску дисертацију са темом *Евројске мейсройоле у делу Милоша Црњанског*, а објављене су му и две књиге *Forward* и *Ко је убио мршву грађу*.

Намера је да се, сада већ устаљени обичај отискивања длана настави, да постане традиционалан, те да се након десет година глинени отисци излију и преточе у бронзане одливке, који би као вечни трагови добили још већу артистичку вредност и тако красили Завичајно одељење, очигледно мотивишући све будуће ствараоце да се и њихови дланови једног дана нађу уз изложене.

Минуло време у којем је и медијски адекватно пропраћен овај специфичан културни догађај, потврдило је да је овакав вид мотивисања, али и „награђивања“ завичајних истраживача донео резултате, јер се показао као плодносна комуникација између завичајних библиотекара и корисника, истраживача, стваралаца, инспиришући како досадашње, тако и будуће завичајне ауторе у истинском стваралачком надметању, а све са циљем да се, пре свега, библиотеке и библиотечка делатност афирмишу на прави и аутентичан начин, те да се завичајне празнине попуне вредним библиотечким публикацијама.

PALM PRINT

Summary

Often it is not enough to provide only required local history material to a local researcher. Specificness of their research connected directly to the home area probably bears more emotive charge than any other does and consequently the relationship between a library worker and them is specific and emotional as well. The researchers of local history material should be cherished, maintained a closer professional relationship with them often not caring for the official hours as well as for habitual and defined research standards, constantly offering them new material, drawing them unperceptibly as deeply and widely as possible into the research material but also give them credit when they round out a research theme.

One of the ways of motivating and giving public credit for the engagement in local history material researching is palm printing in clay of one of the researchers at the Local History Department of the Public Library of Subotica which perhaps in the preceding year contributed most to discovering of local history details on one side and to affirmation of local history creative work on the other side.

Key words: local history department, local history material, local history research work, motivation of local history researchers, local history researchers palm printing

Mile Tasich

*Ошисци Саве Халуџина, Беле Дуранџија, Марије Шимоковић,
Бранка Ћурџије*

Сава Халуџин осџавља ошисак глана